

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til prøve med selvvalgt problemstilling i historie, samfundsfag og kristendomskundskab.

Prøven er enkelfaglig, men denne vejledning gælder for alle tre fag.

*Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Kontor for Prøver, Eksamen og Test
April 2015*

Indhold

Indhold.....	2
Indledning.....	4
Signalement.....	4
Prøveforløbet – trin for trin.....	5
Faglige områder.....	5
Historie.....	5
Kristendomskundskab.....	5
Samfundsfag.....	6
Principper for vejledning af eleverne.....	7
Principper for opgivelser.....	7
Eksempler på tekst-typer / fiktion og ikke-fiktion.....	8
Eksempler på andre udtryksformer.....	8
Principper for kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) og produkter.....	9
Eksempler på kulturteknikker og produkter.....	9
Principper for godkendelse af delemner og problemstilling.....	10
Principper for udvælgelse af kilder.....	11
Eksempler på tekst-typer / fiktion og ikke-fiktion.....	11
Eksempler på andre udtryksformer.....	11
Principper for udarbejdelse af uddybende spørgsmål til delemner, problemstillinger og kilder.....	12
Principper for forberedelsen og hjælpemidler.....	12
Eksaminationen.....	13
Mundtlighed i forbindelse med prøven.....	13
Vurderingskriterier.....	14
Vurdering af produkt.....	14
Historie: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen.....	15
Inddrage relevant viden om historie.....	15
Kronologisk forståelse.....	15
Analysere, fortolke og anvende kilder.....	15
Karakteristik af den fremragende præstation (12).....	16
Karakteristik af den gode præstation (7).....	16

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2).....	16
Kristendomskundskab: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen.....	17
Karakteristik af den fremragende præstation (12).....	17
Karakteristik af den gode præstation (7).....	17
Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2).....	18
Samfundsfag: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen	19
Karakteristik af den fremragende præstation (12).....	19
Karakteristik af den gode præstation (7).....	20
Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2).....	20

Indledning

Formålet med denne vejledning er at præcisere og uddybe de prøvekrav, der stilles i prøvebekendtgørelsen, og at tydeliggøre den sammenhæng der er mellem prøvebekendtgørelsen og folkeskolens formål, fagformålet, de centrale kundskabs- og færdighedsområder, slutmål og den vejledende læseplan.

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 4, skal lærer og elev løbende samarbejde om fastlæggelse af målene for elevens arbejde, og undervisningsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærer og elever. Denne paragraf skal naturligvis ses i lyset af såvel den overordnede formålsbestemmelse samt formålet for fagene, de centrale kundskabs- og færdighedsområder og trin- og slutmål.

Kravene i fagene historie, kristendomskundskab og samfundsfag, som de er beskrevet i Fælles Mål 2009 og i bekendtgørelse (nr. 307 af 27. marts 2015) om ændring af bekendtgørelse om folkeskolens prøver nr. 1001 af 14. september 2014 (Prøvebekendtgørelsen), er grundlaget for tilrettelæggelsen af prøverne i fagene. Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 3, skal undervisningens indhold fastlægges således, at kravene ved prøverne i de enkelte fag kan opfyldes.

Eleverne skal inden prøven orienteres om prøvekravene og vurderingskriterierne, og om hvordan prøvens enkelte dele foregår.

Signalement

Prøven er mundtlig med inddragelse af praktisk-musiske elementer og aflægges i grupper eller individuelt. En gruppe består af 2-3 elever.

Når faget er udtrukket, trækker eleven/gruppen et emne eller tema blandt det opgivne stof, som de aflægger prøve indenfor. Eleven/gruppen udarbejder en problemstilling og et produkt, som danner grundlag for besvarelsen af problemstillingen. Arbejdet gennemføres i den sidste del af undervisningstiden og med lærervejledning.

Eleven/gruppen får forberedelsestid umiddelbart forud for eksaminationen, hvor der arbejdes med uddybende spørgsmål. Hertil gives forberedelsestid svarende til 25 minutter til én elev, 40 minutter til grupper á to og 55 minutter til grupper á tre.

I den almindelige undervisning i historie, kristendomskundskab og samfundsfag vil undervisningsforløb oftest inddrage elementer fra flere centrale kundskabs- og færdighedsområder. Ligeledes gælder det for prøven i fagene, at de enkelte prøver knytter an til mål fra flere områder.

Prøven tilrettelægges på baggrund af fagenes slutmål og som fastsat i afsnittet Centrale bestemmelser for prøven.

Prøveforløbet – trin for trin

1. Faget udtrækkes.
2. Læreren udarbejder opgivelser, der tydeligt angiver emner eller temaer (jf. s. 5-7).
3. Eleverne trækker individuelt eller i grupper et emne eller tema blandt de opgivne emner/temaer (jf. s. 8).
4. Eleverne indkredser med vejledning fra læreren et delemne indenfor det lodtrukne emne/tema, som de ønsker at fordybe sig i. Delemnet godkendes af læreren (jf. s. 8).
5. Eleverne formulerer med vejledning fra læreren en problemstilling i relation til det godkendte delemne. Problemstillingen godkendes af læreren (jf. s. 8).
6. Eleverne inddrager under vejledning af læreren et antal kilder (højst 5) i deres undersøgelse af problemstillingen. Kilderne godkendes af læreren (jf. s. 8).
7. Eleverne begrunder med vejledning fra læreren form og indhold af det produkt, de vil anvende til præsentation af deres svar på den formulerede og godkendte problemstilling. Produkterne fremstilles i udgangspunktet udenfor undervisningen (jf. s. 7).
8. Eleverne afleverer deres produkt og de anvendte kilder i en form, der kan gøres tilgængelig for censor.
9. Læreren udarbejder/formulerer 2-3 uddybende (analyserende, fortolkende og perspektiverende) spørgsmål til elevernes problemstillinger, som skal være med til at sikre, at eleverne perspektiverer til opgivelserne i øvrigt. (jf. s. 9).
10. Læreren gør opgivelser (jf. s 5-6) elevernes problemstillinger, kilder og produkter med tilhørende spørgsmål tilgængelige for censor, således at censor har prøvematerialet i hænde senest 14 dage forud for prøven, (jf. s. 7-9).
11. Umiddelbart før prøven får eleverne forberedelsestid til at tilrettelægge besvarelsen af de lærerstillede spørgsmål svarende til:
 - a. 25 minutter for én elev
 - b. 40 minutter for to elever
 - c. 55 minutter for 3 elever (jf. s. 9).
12. Eksaminationen inklusiv votering er:
 - a. 25 minutter for én elev
 - b. 40 minutter for to elever
 - c. 55 minutter for 3 elever (jf. s. 10).Der gives individuelle karakterer (jf. 10-17).

Faglige områder

Undervisningen i historie, kristendomskundskab og samfundsfag er beskrevet i de centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål og trinmål), som er anført nedenfor fag for fag:

Historie

- Udviklings- og sammenhængsforståelse
- Kronologisk overblik
- Fortolkning og formidling.

Kristendomskundskab

- Livsfilosofi og etik
- Bibelske fortællinger
- Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng
- Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser.

Samfundsfag

- Politik. Magt, beslutningsprocesser og demokrati
- Økonomi. Produktion, arbejde og forbrug
- Sociale og kulturelle forhold. Socialisering, kultur og identitet
- Færdigheder på tværs af de tre områder.

I historie prøves eleverne i at:

- inddrage relevant viden om historie samt kronologisk forståelse
- analysere, fortolke og anvende kilder.

I samfundsfag prøves eleverne i at:

- inddrage relevant viden om samfundsforhold
- analysere, fortolke og anvende kilder
- anvende faglige begreber.

I kristendomskundskab prøves eleverne i at:

- forholde sig til ét eller flere udtryk, som knytter an til religiøse, etiske og/eller livsfilosofiske spørgsmål samt spørgsmål vedrørende forhold mellem religion og samfund
- relatere til elevens hverdag og/eller en større sammenhæng
- anvende det faglige stof.

Der gives individuelle karakterer.

Principper for vejledning af eleverne

Fra tidspunktet for offentliggørelsen af prøverne i udtræk til sidste skoledag foregår undervisning i faget som vejledning i elevernes planlægning af selve prøven. Det vil være en fordel at planlægge undervisningen i de tre humanistiske fag i udtræk, så man via fleksibel skemalægning sikrer tilstrækkelig tid til vejledning fra udtrækstidspunktet til sidste skoledag.

Afhængig af klasse- og gruppestørrelse vil behovet ligge mellem 6 og 10 lektioner. Det kan tilstræbes, at eleverne i den daglige undervisning udarbejder problemstillinger og finder kilder efter emner/temaer og forløb til brug ved prøven.

Principper for opgivelser

- Emner/temaer angives tydeligt i opgivelserne. Emner/temaer er valgt på baggrund af konkrete læringsmål med udgangspunkt i Fælles Mål
- Opgivelsernes skal indeholde minimum fem eksempler på andre udtryksformer end tekst
- Der opgives minimum fire kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) – heraf mindst én it-baseret.

Materialer, der danner grundlag for både den indholdsmæssige og den praktiske tilrettelæggelse af prøven, skal opgives. De skal være tilgængelige for eleverne og sendes til censor. På Kvalitets- og Tilsynsstyrelsens forlangende kan de indhentes fra skolerne.

Opgivelserne i fagene danner forbindelse mellem årets undervisning og prøven. De er udtryk for, hvilke emner og temaer, der er arbejdet med i undervisningen. De er ligeledes grundlaget for de emner og temaer, som eleverne trækker lod mellem. Opgivelserne skal være med til at sikre, at eleverne har en baggrund for arbejdet med deres selvvalgte emne eller tema, og de udgør en fælles reference for samtalen ved prøven.

Der opgives et alsidigt stof inden for fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Samlet skal opgivelserne være dækkende for alle trinmål for det enkelte fag efter 9. klasse. Opgivelserne skal ikke opgives med normalsidetal, idet omfanget af de opgivne materialer – tekster og andre udtryksformer med videre – vil variere, afhængigt af

- den indbyrdes fordeling mellem disse
- hvorledes de er indgået i undervisningen
- deres karakter og sværhedsgrad.

Opgivelserne skal omfatte tekster og minimum fem eksempler på andre udtryksformer – fx film, lyd, billeder, besøg ud af huset og genstande. Opgivelserne skal indeholde kilder indenfor både fiktion og ikke-fiktion.

Eksempler på tekst-typer / fiktion og ikke-fiktion

Historie	Kristendomskundskab	Samfundsfag
Artikler, breve, sangtekster, lovttekster, baggrundstekster og uddrag af historiske fortællinger.	Uddrag af religiøse tekster og bøger - eventuelt i bearbejdet form, myter og fortællinger, avisartikler, sangtekster, lovttekster og baggrundstekster.	Artikler, lovttekster, uddrag af partiers og organisationers informationsmaterialer, breve, sangtekster og baggrundstekster.

Eksempler på andre udtryksformer

Historie	Kristendomskundskab:	Samfundsfag:
<p>Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, genstande, pressefoto eller hjemmeside og ekskursioner.</p> <p>Fiktion: Film, kunstbilleder, computerspil og musik.</p>	<p>Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, genstande der indgår i religiøse sammenhænge, pressefoto eller hjemmeside og ekskursioner.</p> <p>Fiktion: Musikvideoer, kunstbilleder, computerspil og musik.</p>	<p>Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, pressefoto, grafer, statistikker og ekskursioner.</p> <p>Fiktion: Film, computerspil og musik.</p>

Opgivelserne opstilles således, at det fremgår tydeligt, hvilke emner/temaer, der har været arbejdet med i den periode, der kan opgives stof fra – svarende til de seneste to år, eleverne har modtaget undervisning i faget. Problemstillinger angives hovedsageligt for historie og samfundsfag, og hvor det er relevant for kristendomskundskab. For nærmere beskrivelser af emner og temaer med problemstillinger henvises til undervisningsvejledningen, Fælles Mål 2009 for de enkelte fag.

Derudover skal opgivelserne omfatte angivelse af minimum fire kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) – heraf mindst én it-baseret – som eleverne har anvendt i undervisningen. Eksempler på kulturteknikker kan være web 2.0 programmer, statistiske fremstillinger, tredimensionelle produkter, dramatisering og rollespil, interview og præsentationsværktøjer. Dette er for at sikre, at alle elever har forudsætninger for at udarbejde et produkt til anvendelse ved prøven.

Opgivelserne er i princippet individuelle, men af praktiske grunde vil de hovedsageligt være fælles for hele klassen. Under alle omstændigheder gælder det forhold, at tekster og andre materialer og udtryksformer, der opgives, skal have været genstand for undervisning. Det kan altså ikke være tilfældige tv-indslag eller film, som eleverne har mødt uden for skolen. Enkelte elevers eller grupper individuelle opgivelser noteres særskilt på oversigten eller på et bilag til denne. Eleverne må ved prøven også inddrage relevant viden, som er erhvervet udenfor undervisningen.

Når eleverne er orienteret om reglerne for prøven, kan de være medbestemmende ved udvælgelsen af opgivelserne, og de skal gøres bekendt med dem ved at der uddeles kopier til klassen.

Det er skolelederen, som med sin underskrift skal godkende opgivelserne og altså har det formelle ansvar for, at de er i overensstemmelse med kravene til såvel indhold som omfang.

Principper for kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) og produkter

Som en del af forberedelsen til prøven vælger eleverne under vejledning af læreren at fremstille et produkt, som de skal anvende i besvarelsen af deres problemstilling. Elevernes produkt indgår ikke i bedømmelsen, men indgår som en del af grundlaget for deres besvarelse. Derfor er det centralt forud for prøven og i forbindelse med vejledningen, at læreren gør eleverne opmærksomme på produktets funktion ved prøven. Produktet kan bestå af flere elementer. Produkterne fremstilles i udgangspunktet udenfor undervisningen.

For at alle elever har forudsætninger for at udarbejde et produkt, skal eleverne i undervisningen have arbejdet med minimum fire kulturteknikker. Mindst én af disse skal være it-baseret.

Igennem den periode der opgives stof fra – svarende til de seneste to år eleverne har modtaget undervisning i det udtrukne fag – skal eleverne have anvendt de opgivne kulturteknikker til at formidle faglig viden i et eller flere fag i fagrækken – altså ikke nødvendigvis i det udtrukne fag.

Eleverne må også vælge at anvende kulturteknikker, som de kender fra deres liv uden for skolen.

Eksempler på kulturteknikker og produkter

It-baserede:

- Et produkt udarbejdet vha. diverse web 2.0 programmer
- En kort film, tegnefilm, nyhedsindslag eller et interview
- En lydmontage, et stykke musik
- En præsentation udarbejdet vha. diverse it-baserede præsentationsværktøjer.

Ikke it-baserede produkter

- En plakat, en tredimensionel genstand, et maleri, en tegneserie, noget syet, mv.
- Et rollespil, et interview, en dans, et stykke musik, mv.
- En synopsis eller andet skriftlig produkt.

Principper for godkendelse af delemner og problemstilling

Når eleverne, individuelt eller i grupper, har trukket et af de opgivne emner eller temaer, skal de med vejledning fra læreren indkredse et delemne inden for emnet eller temaet, som de vil undersøge nærmere. Som grundlag for undersøgelsen formulerer eleverne med vejledning fra læreren en problemstilling, som de ved selve prøven fremlægger en besvarelse af.

Det kan tilstræbes, at eleverne i den daglige undervisning udarbejder problemstillinger og finder kilder efter emner/temaer og forløb til brug ved prøven. Dette kan være med til at afhjælpe elevernes arbejdsbyrde i prøveperioden samt bidrage til at understøtte elevernes læring i forhold til at arbejde med problemstillinger i fagene.

Forud for selve arbejdet skal læreren godkende det ønskede delemne og den tilhørende problemstilling, så det sikres, at elevernes undersøgelse kan inddrage stofområder fra flere af fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder.

Principper for udvælgelse af kilder

I elevernes undersøgelse af det godkendte delemne og den tilhørende problemstilling inddrager eleverne med vejledning fra læreren et antal kilder (højst fem), som under forberedelsen skal bearbejdes og indgå i besvarelsen under prøven.

Særligt vedr. kildearbejde i historie og samfundsfag:

Kilderne skal under prøven i historie og samfundsfag kunne anvendes til at belyse problemstillingen, og eleven skal i sit arbejde med kilderne i relation til problemstillingen vise kompetencer i kildeanalyse. Kilderne skal bestå af tekster og andre udtryksformer.

Kilderne skal være af en sværhedsgrad, længde og mængde, der gør, at det er realistisk for eleverne at læse/orientere sig i og anvende kilderne i arbejdet med problemstillingen og udarbejdelsen af produktet. Fx kan eleverne anvende/angive uddrag af en film, en tekst eller en anden kilde fremfor at anvende hele kilden i arbejdet med problemstillingen. Kilderne skal gøres tilgængelige for censor, og det skal være tydeligt under prøven, at eleven har anvendt kilderne i det prøveforberedende arbejde.

Eksempler på tekst-typer / fiktion og ikke-fiktion

Historie	Kristendomskundskab	Samfundsfag
Artikler, breve, sangtekster, lovttekster, baggrundstekster og uddrag af historiske fortællinger.	Uddrag af religiøse tekster og bøger - eventuelt i bearbejdet form, myter og fortællinger, avisartikler, sangtekster, lovttekster og baggrundstekster.	Artikler, lovttekster, uddrag af partiers og organisationers informationsmaterialer, breve, sangtekster og baggrundstekster.

Eksempler på andre udtryksformer

Historie	Kristendomskundskab:	Samfundsfag:
Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, genstande, pressefoto og hjemmeside. Fiktion: Film, kunstbilleder, computerspil og musik.	Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, genstande der indgår i religiøse sammenhænge, pressefoto og hjemmeside. Fiktion: Musikvideoer, kunstbilleder, computerspil og musik.	Ikke-fiktion: Dokumentarfilm, pressefoto, grafer og statistikker. Fiktion: Film, computerspil og musik.

Principper for udarbejdelse af uddybende spørgsmål til delemner, problemstillinger og kilder

Når eleverne har afleveret deres produkter i en form, der kan sendes til censor, udarbejder læreren 2 - 3 uddybende spørgsmål af analyserende, fortolkende og perspektiverende karakter til problemstillinger og produkter, som eleverne har arbejdet med og afleveret. Spørgsmålene skal enten uddybe elevernes behandling af en eller flere af de inddragne kilder eller inddrage relevante perspektiver fra et eller flere af de øvrige opgivne emner/temaer, så den faglig bredde sikres.

I undervisningsvejledningen i Fælles Mål 2009 findes yderligere omtale af spørgsmål, der lægger op til undersøgelser på forskellige niveauer. Spørgsmål skal på den ene side være relativt nemme at gå til – også for den fagligt udfordrede elev – men på den anden side skal de give den fagligt dygtige elev noget at arbejde med, så eleven får mulighed for at demonstrere sine kundskaber og færdigheder. Det betyder, at spørgsmålene skal kunne rumme muligheder for, at eleven kan foretage beskrivelser, analysere og forholde sig samt relatere og perspektivere til det opgivne stof.

Principper for forberedelsen og hjælpemidler

Der afsættes forberedelsestid umiddelbart forud for eksaminationen svarende til 25 minutter til én elev, 40 minutter til grupper á to elever og 55 minutter til grupper á tre elever.

Eleverne må have alle former for hjælpemidler til rådighed – herunder egne noter, opslagsværker og adgang til internettet. I forberedelsestiden er det ikke tilladt at kommunikere via sociale medier. Det er skolelederens ansvar at sikre, at prøverne gennemføres under forhold, der er egnede til at udelukke, at eleven kommunikerer utilsigtet.

Skolen sørger for, at der i forberedelseslokalet er en computer med netadgang samt opslagsværker, som eleverne er fortrolige med fra undervisningen, til rådighed. Andre hjælpemidler medbringer eleverne selv. Eleverne må dog advares mod at medbringe så mange hjælpemidler, at de ikke kan overskue dem.

Elever, der går op i grupper, anvender forberedelsestiden til at strukturere deres fremlæggelse og sikre, at alle kommer til orde under prøven samt gennemgå og diskutere væsentlige faglige pointer.

Eksaminationen

Til prøven, inklusiv karakterfastsættelse, afsættes 25 minutter til en elev, 40 minutter til grupper á to elever og 55 minutter til grupper á tre elever.

Prøven afholdes efter følgende procedure:

- Eleverne præsenterer med inddragelse af deres produkt et svar på den problemstilling, de har arbejdet med i relation til det lodtrukne emne eller tema. Til denne del er det tilladt at medbringe en disposition.
- Eleverne giver herefter en besvarelse af de lærerstillede uddybende spørgsmål. Til denne del er det kun tilladt at medbringe og anvende stikord og noter, der er blevet til under den korte forberedelsestid.
- I forlængelse af elevernes præsentation og indledende besvarelse forsætter prøven som en samtale mellem elev/eleverne og lærer. Censor kan stille uddybende spørgsmål til eleven eller gruppen. Målet er, at eksaminationen giver eleverne mulighed for at formulere, hvad de ved og kan frem for at fokusere på, hvad de ikke ved og kan.
- Undervejs i samtalen påhviler det læreren, at alle elever i en gruppe får mulighed for at komme nogenlunde ligeligt til orde.

Eleverne kan bruge op til henholdsvis 7, 14 og 21 minutter til deres indledende fremlæggelser af deres produkt. Herefter besvares de uddybende spørgsmål.

Mundtlighed i forbindelse med prøven

Den mundtlige prøve kan betragtes som en samtalsituation om et fagligt oplæg. I denne situation er det elevens/gruppens opgave at formidle sine overvejelser, vurderinger og synspunkter til lærer og censor. Hvor godt det lykkes afhænger i vid udstrækning af elevens/gruppens færdighed i at disponere sin/deres redegørelse og i at ræsonnere og formulere sig inden for en faglig sammenhæng, herunder også elevens/gruppens evne til at indgå i en uddybende diskussion. Derfor må eleven/gruppen have mulighed for både at give en længere, sammenhængende fremstilling uden at blive afbrudt og for at indgå i en samtale med lærer og censor med udgangspunkt i redegørelsen.

Ved prøven skal redegørelsen være rimeligt disponeret, det vil sige sammenhængende og hensigtsmæssigt struktureret. Hvis eleverne går op i grupper, skal redegørelsen være disponeret således, at alle gruppe-medlemmer siger nogenlunde lige meget. En fremstilling, som ukritisk omfatter væsentlige og uvæsentlige iagttagelser i oplægget i tilfældig rækkefølge, vil ikke kunne vurderes som rimelig disponeret. En fremstilling, der er præget af vage og upræcise ord og vendinger og anden sproglig tomgang, må under alle omstændigheder bedømmes som en usikker fremstilling.

Det er vigtigt, at eleven/gruppen kan redegøre og argumentere for sine/deres synspunkter og konklusioner, men det må vurderes lige så højt, hvis eleven kan indgå i en drøftelse af forhold i prøveoplægget og tage stilling til lærers eller censors spørgsmål og argumenter.

Særligt vedr. kildearbejde i historie og samfundsfag:

Eleverne skal under prøven i historie og samfundsfag demonstrere deres kompetencer i kildeanalyse bl.a. i deres behandling af problemstillingerne, ligesom de lærerstillede spørgsmål kan rette sig imod elevernes forståelse for og behandling af kilder.

Vurderingskriterier

Karakteren gives på baggrund af en helhedsbedømmelse af elevernes evne til at opfylde en række af fagets slutmål i relation til det behandlede emne/tema med tilhørende lærerstillede spørgsmål. I vurderingen er det vigtigt at medtage præstationens såvel positive som negative sider. Det er vigtigt at understrege, at der er tale om en helhedsbedømmelse, hvor de kundskaber og færdigheder, eleverne har demonstreret, vægtes i en helhed.

Vurdering af produkt

Elevernes produkt indgår ikke i bedømmelsen, men indgår som en del af grundlaget for deres besvarelse. Eleverne skal kunne anvende produktet til at understøtte faglige pointer og kan understøtte elevernes disponering af deres fremlæggelse. Derfor er det centralt forud for prøven og i forbindelse med vejledningen, at læreren gør eleverne opmærksomme på produktets funktion ved prøven.

Historie: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen

Inddrage relevant viden om historie

Eleven udvælger og anvender relevante kundskaber erhvervet i og uden for undervisningen i sin besvarelse af opgaven. Det er for eksempel tilfældet, når eleven inddrager eksempler fra historien, benytter relativ kronologi samt faglige betegnelser og begreber til at belyse materialet, der danner grundlag for prøven.

Kronologisk forståelse

- Eleven kvalificerer sine overvejelser og vurderinger ved at anvende samspil mellem nutidsforståelse, fortidstolkning og fremtidsforventning som reference- og refleksionsramme. Ud fra elevens fremlæggelse kan disse overvejelser og vurderinger karakteriseres på forskellige niveauer. Eleven anvender relevante begreber som for eksempel revolution, kilde, interesse og tid, viser kendskab til historiske forløb, begivenheder og perioder samt kan placere disse i forhold til hinanden i tid og rum.
- Eleven demonstrerer forståelse af sammenhænge i historiske forløb og mellem begivenheder og perioder. Eleven formulerer selv forestillinger om, hvad der driver eller skaber historien, for eksempel at
 - menneskeheden opnår større og større viden om og kendskab til historiske lovmæssigheder og opnår herved et bedre grundlag at træffe rigtige beslutninger på. Udviklingen går i dette perspektiv fra det "primitive" til det "civiliserede"
 - fremtrædende personer skaber historien og bestemmer dens retning.
- Eleven demonstrerer færdigheder i at analysere og fortolke forestillinger om, hvad der driver eller skaber historien. Det vil sige, at eleven kompetent bruger historiske forløb, begivenheder og perioder som reference- og refleksionsramme til at spejle emner, temaer og problemstillinger fra andre tider – herunder aktuelle.

Analysere, fortolke og anvende kilder

- Eleven demonstrerer forståelse af, at spor fra og beskrivelser af historiske og samfundsmæssige sammenhænge har baggrund i ophavsmandens (afsenderens) interesser, opfattelser og viden ved at
 - identificere kilden og gøre rede for ophavssituationen
 - beskrive ophavsmandens forudsætninger, herunder blandt andet den tidsmæssige afstand mellem begivenheden og nedskrivningstidspunkt.
- Eleven formulerer relevant betydningsindhold fra kilden og forholder sig til kildens repræsentativitet, tendens og troværdighed.
- Eleven bruger sin analyse og fortolkning af de inddragede kilder sammen med sit kendskab til emnet eller temaet til at begrunde sine synspunkter og perspektiver.

Karakteristik af den fremragende præstation (12)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- er yderst velargumenteret og har fylde med både dybde og bredde
- anvender historie som refleksionsramme, hvor besvarelsen udtrykker bevidsthed om denne rammes afhængighed af tid, sted og ophav, herunder eleven selv
- demonstrerer sikker kronologisk forståelse i form af såvel begrundet og diskuterende brug af tolkninger af årsagssammenhænge bag historiske forløb, begivenheder og perioder som velvalgt brug af kronologi
- demonstrerer sikre færdigheder i at analysere og vurdere anvendeligheden af de inddragede kilder i relation til problemstillingen
- demonstrerer sikker anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der kan være ubetydelige fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den gode præstation (7)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- argumenterer fornuftigt og dækker væsentlige områder i forhold til materialet, der danner grundlag for prøven
- inddrager historiske forløb, begivenheder og perioder til belysning af materialet, der danner grundlag for prøven
- demonstrerer kronologisk forståelse i form af såvel relevant brug af tolkninger af årsagssammenhænge bag historiske forløb, begivenheder og perioder som relevant brug af kronologi
- viser grundlæggende færdigheder i at analysere og vurdere anvendeligheden af de inddragede kilder i relation til problemstillingen
- viser grundlæggende anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der forekommer nogle fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- overvejende baserer sin redegørelse på udsagn, der i mindre grad er underbygget af argumenter og overvejelser. Præstationen savner fylde
- i mindre omfang inddrager historiske forløb, begivenheder og perioder. Valgene har præg af tilfældighed og belyser materialet, der danner grundlag for prøven, med svingende relevans
- demonstrerer kronologisk forståelse i form af usikker brug af tolkninger af årsagssammenhænge bag historiske forløb, begivenheder og perioder og brug af elementært kendskab til kronologi
- viser usikre, men tilstrækkelige færdigheder i at analysere og fastslå brugbarhed af de inddragede kilder i relation til problemstillingen
- viser usikker men tilstrækkelig anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Kristendomskundskab: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen

Forholde sig til et eller flere udtryk, som knytter an til religiøse, etiske og/eller livsfilosofiske spørgsmål samt spørgsmål vedrørende forhold mellem religion og samfund.

- Eleven uddrager det væsentlige af en etisk, livsfilosofisk eller religiøs fremstilling, samt skelner mellem fakta og tolkning og vurderer, hvilke spørgsmål, svar og værdier fremstillingen kan ses som udtryk for.

Relatere emnet/temaet med tilhørende problemstilling til elevens hverdag og/eller til en større sammenhæng

- Eleven perspektiverer det behandlede oplæg ved at lade sine erfaringer uddybe gennem mødet med det faglige stof. Det kan være i forhold til
 - elevens eget eller andres hverdagsliv
 - kulturrelaterede og samfundsmæssige spørgsmål og problemstillinger
 - eksistentielle eller åndelige spørgsmål.

Anvende det faglige stof

- Eleven inddrager relevante kundskaber og færdigheder fra faget. Det er tilfældet, når eleven kan formulere en personlig og gerne kritisk mening, som er kvalificeret af det faglige stof.

Karakteristik af den fremragende præstation (12)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleverne

- på baggrund af det valgte delemne med tilhørende problemstilling og lærerstillede spørgsmål foretager en klar og fokuseret redegørelse med både bredde og dybde
- viser fagligt overblik gennem præcis indkredsning af det fagligt relevante og inddrager faglig indsigt, der bidrager til fortolkning og uddybning
- gennem brug af det faglige stof og egne erfaringer og med tydelig kobling herimellem vurderer og perspektiverer problemfeltet og formulerer en velargumenteret og reflekteret stillingtagen.
- demonstrerer sikker anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der kan være ubetydelige fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den gode præstation (7)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- på baggrund af det valgte delemne med tilhørende problemstilling og lærerstillede spørgsmål foretager en redegørelse, der omfatter væsentlige dele af problemfeltet, men tenderer til at prioritere enten bredde eller dybde
- viser et godt fagligt kendskab gennem fornuftig indkredsning af det fagligt relevante og ved at inddrage faglig indsigt i tilknytning til problemfeltet
- gennem brug af det faglige stof og egne erfaringer og nogen kobling herimellem vurderer problemfeltet og formulerer en velargumenteret stillingtagen
- viser grundlæggende anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der forekommer nogle fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- på baggrund af det valgte delemne med tilhørende problemstilling og lærerstillede spørgsmål foretager en tilstrækkelig redegørelse, der savner fylde
- viser et usikkert, men tilstrækkeligt fagligt kendskab gennem upræcis indkredsning af det fagligt relevante og inddrager faglig indsigt med vigende tilknytning til problemfeltet
- viser usikker men tilstrækkelig anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer

Samfundsfag: Elementer læst inden for den faglige ramme, som kan indgå i helhedsvurderingen

Inddrage relevant viden om samfundsforhold

- Eleven udvælger og anvender relevante kundskaber erhvervet i og eventuelt uden for undervisningen i sin besvarelse af opgaven
- Eleven inddrager eksempler med samfundsfagligt indhold og placerer eget og andres hverdagsliv i samfundsmæssigt perspektiv
- funktionelt benytter sit kendskab til historiske forhold
- anvender faglige betegnelser og begreber til at belyse materialet, der danner grundlag for prøven.

Analysere, fortolke og anvende kilder

- Eleven demonstrerer forståelse for, hvordan beskrivelser af historiske og samfundsmæssige sammenhænge har baggrund i ophavsmandens (afsenderens) interesser, opfattelser og viden ved at
- identificere kilden og gøre rede for ophavssituationen
- beskrive ophavsmandens forudsætninger, herunder blandt andet den tidsmæssige afstand mellem begivenheden og nedskrivningstidspunkt
- Eleven formulerer i tilknytning til oplægget relevant betydningsindhold fra kilden og forholder sig til kildens brugbarhed
- Eleven bruger sin analyse og fortolkning af oplæggets kilder sammen med sit kendskab til emnet til at begrunde sine synspunkter og perspektiver.

Anvende faglige begreber

- Eleven anvender funktionelt relevante samfundsfaglige begreber i forbindelse med dels analysen og fortolkningen af de inddragede kilder, dels beskrivelser og analyser af samfundsmæssige forhold og fremstillinger heraf.

Karakteristik af den fremragende præstation (12)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- er yderst velargumenteret og med sikkerhed belyser oplægget i både dybde og bredde
- demonstrerer sikre færdigheder i at beskrive, analysere og vurdere anvendeligheden af de inddragede kilder i relation til problemstillingen
- demonstrerer bredt kendskab til og sikker funktionel brug af samfundsfaglige begreber
- demonstrerer sikker anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der kan være ubetydelige fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den gode præstation (7)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- argumenterer fornuftigt og demonstrerer god indsigt af relevans for materialet, der danner grundlag for prøven
- demonstrerer grundlæggende færdigheder i at beskrive, analysere og vurdere anvendeligheden af de inddragede kilder i relation til de problemstillingen
- demonstrerer funktionel brug af centrale samfundsfaglige begreber
- viser grundlæggende anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Der forekommer nogle fejl og mangler i forhold til ovenstående.

Karakteristik af den tilstrækkelige præstation (2)

Præstationen inden for dette område er karakteriseret ved, at eleven

- overvejende formulerer udsagn, der i mindre grad er underbygget af argumenter, og som vidner om elementær indsigt af relevans for materialet, der danner grundlag for prøven
- demonstrerer usikre, men tilstrækkelige færdigheder i at beskrive, analysere og vurdere anvendeligheden af de inddragede kilder i relation til de stillede spørgsmål
- viser usikker brug af og beskedent kendskab til centrale samfundsfaglige begreber
- viser usikker men tilstrækkelig anvendelse af produktet til at understøtte faglige pointer.

Bekendtgørelse (nr. 307 af 27. marts 2015) om ændring af bekendtgørelse om folkeskolens prøver nr. 1001 af 15. september 2014 om folkeskolens prøver (bilag 1) – prøver til udtræk.

11. Historie

11.1. Ved afholdelse af den mundtlige prøve vælges der mellem prøveformen historie med forberedelse, jf. pkt. 11.3-11.8, eller prøveformen historie med selvvalgt problemstilling, jf. pkt. 11.9-11.16.

11.2. Den valgte prøveform er fælles for alle elever på samme hold. Ved skoleårets begyndelse træffer skolens leder bestemmelse om prøveformen.

Historie med selvvalgt problemstilling

11.9. Prøven er mundtlig med praktiske elementer.

11.10. Til prøven opgives et alsidigt sammensat stof, der dækker fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne organiseres i emner og temaer med problemstillinger og omfatter tekst og andre udtryksformer. Opgivelserne skal indeholde minimum fem eksempler på andre udtryksformer end tekst. Opgivelserne kan repræsentere stof fra både 8. og 9. klassetrin. Der opgives minimum fire kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling), heraf mindst én it-baseret. Opgivelserne skal være på dansk.

11.10. Eleverne trækker individuelt eller i grupper af - 3 elever et emne eller tema blandt det opgivne stof, som de aflægger prøve indenfor.

11.11. Efter lodtrækning af et emne eller tema, som finder sted senest fem skoledage før de skriftlige prøver påbegyndes, har eleven/gruppen minimum 6 undervisningslektioner med vejledning fra faglæreren til arbejdet med delemne/tema, problemstilling samt produkt. Delemne, problemstilling og produkt skal godkendes af faglæreren forud for afsendelse af tekstopgivelserne og materialer, der ligger til grund for prøven.

11.12. Inden for det lodtrukne emne eller tema indkredser eleven/gruppen et delemne og en problemstilling, som de via højst 5 kilder fordyber sig i og planlægger en fremlæggelse af. En kildetype, der indgår i et oplæg, skal også indgå i opgivelserne og være på dansk. Som en del af arbejdet fremstiller eleven/gruppen et produkt, der bidrager til besvarelsen af problemstillingen.

11.13 Til hvert delemne og produkt formulerer læreren 2-3 analyserende, fortolkende og perspektiverende spørgsmål, som eleverne forud for selve prøven har forberedelsestid til at besvare svarende til 25 minutter for én elev, 40 minutter for grupper af to elever og 55 minutter for grupper af tre elever.

11.14 Eleverne må have alle former for hjælpemidler til rådighed i forberedelsestiden, herunder egne noter, opslagsværker og adgang til internettet. I forberedelsestiden er det ikke tilladt at kommunikere via sociale medier. Det er skolelederens ansvar at sikre, at prøverne gennemføres under forhold, der er egnede til at udelukke, at eleverne kommunikerer utilsigtet.

11.15 Der prøves i

- at inddrage relevant viden om historie samt kronologisk forståelse, og
- at analysere, fortolke og anvende kilder.

11.16 Eleverne bedømmes individuelt. Produktet indgår ikke i bedømmelsen. Der gives én karakter til hver elev.

12. Samfundsfag

12.1. Ved afholdelse af den mundtlige prøve vælges der mellem enten prøveformen samfundsfag med forberedelse, jf. pkt. 12.3.-12.8, eller prøveformen samfundsfag med selvvalgt problemstilling, jf. pkt. 9.-17.

12.2. Den valgte prøveform er fælles for alle elever på samme hold. Ved skoleårets begyndelse træffer skolens leder bestemmelse om prøveformen.

Samfundsfag med selvvalgt problemstilling

12.9. Prøven er mundtlig med praktiske elementer.

12.10. Til prøven opgives et alsidigt sammensat stof, der dækker fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne organiseres i emner og temaer med problemstillinger og omfatter tekst og andre udtryksformer. Opgivelserne skal indeholde minimum fem eksempler på andre udtryksformer end tekst. Opgivelserne kan repræsentere stof fra både 8. og 9. klassestrin. Der opgives minimum fire kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) – heraf mindst én it-baseret. Opgivelserne skal være på dansk.

12.11. Eleverne trækker individuelt eller i grupper af 2-3 elever et emne eller tema blandt det opgivne stof, som de aflægger prøve indenfor.

12.12. Efter lodtrækning af et emne eller tema, som finder sted senest fem skoledage før de skriftlige prøver påbegyndes, har eleven/gruppen minimum 6 undervisningslektioner med vejledning fra faglæreren til arbejdet med delemne/tema, problemstilling samt produkt. Delemne, problemstilling og produkt skal godkendes af faglæreren forud for afsendelse af tekstopgivelserne og materialer, der ligger til grund for prøven.

12.13 Inden for det lodtrukne emne eller tema indkredser eleven/gruppen et delemne og en problemstilling, som de via kilder fordyber sig i og planlægger en fremlæggelse af. En kildetype, der indgår i et oplæg, skal også indgå i opgivelserne og være på dansk. Som en del af arbejdet fremstiller eleven et produkt, der bidrager til besvarelsen af problemstillingen.

12.14. Til hvert delemne og produkt formulerer læreren 2- 3 analyserende, fortolkende og perspektiverende spørgsmål, som eleverne forud for selve prøven har forberedelsestid til at besvare svarende til 25 minutter for én elev, 40 minutter for grupper af to elever og 55 minutter for grupper af tre elever.

12.15. Eleverne må have alle former for hjælpemidler til rådighed i forberedelsestiden, herunder egne noter, opslagsværker og adgang til internettet. I forberedelsestiden er det ikke tilladt at kommunikere via sociale medier. Det er skolelederens ansvar at sikre, at prøverne gennemføres under forhold, der er egnede til at udelukke, at eleverne kommunikerer utilsigtet.

12.16. Der prøves i at:

- at inddrage relevant viden om samfundsforhold,
- at analysere, fortolke og anvende kilder, og
- at anvende faglige begreber.

12.17. Eleverne bedømmes individuelt. Produktet indgår ikke i bedømmelsen. Der gives én karakter til hver elev.

13. Kristendomskundskab

13.1. Ved afholdelse af den mundtlige prøve vælges der mellem enten prøveformen kristendomskundskab med forberedelse, jf. pkt. 13.3-13.8, eller prøveformen kristendomskundskab med selvvalgt problemstilling, jf. pkt. 13.9-13.17.

13.2. Den valgte prøveform er fælles for alle elever på samme hold. Ved skoleårets begyndelse træffer skolens leder bestemmelse om prøveformen.

Kristendomskundskab med selvvalgt problemstilling

13.9. Prøven er mundtlig med praktiske elementer.

13.10. Til prøven opgives et alsidigt sammensat stof, der dækker fagets centrale kundskabs- og færdighedsområder. Opgivelserne organiseres i emner og temaer med problemstillinger og omfatter tekst og andre udtryksformer. Opgivelserne skal indeholde minimum fem eksempler på andre udtryksformer end tekst. Opgivelserne kan repræsentere stof fra de seneste to år, hvor eleverne har modtaget undervisning i faget, svarende til 7/8. og 9. klassetrin. Der opgives minimum fire kulturteknikker (redskaber til erkendelse og formidling) – heraf mindst én it-baseret. Opgivelserne skal være på dansk.

13.11. Eleverne trækker individuelt eller i grupper af 2-3 elever et emne eller tema blandt det opgivne stof, som de aflægger prøve indenfor.

13.12. Efter lodtrækning af et emne eller tema, som finder sted senest fem skoledage før de skriftlige prøver påbegyndes, har eleven/gruppen minimum 6 undervisningslektioner med vejledning fra faglæreren til arbejdet med delemne/tema, problemstilling samt produkt. Delemne, problemstilling og produkt skal godkendes af faglæreren forud for afsendelse af tekstopgivelserne og materialer, der ligger til grund for prøven.

13.13. Indenfor det lodtrukne emne eller tema indkredser eleven/gruppen et delemne og en problemstilling, som de via kilder fordyber sig i og planlægger en fremlæggelse af. En kildetype, der indgår i et oplæg, skal også indgå i opgivelserne og være på dansk. Som en del af arbejdet fremstiller eleven et produkt, der bidrager til besvarelsen af problemstillingen.

13.14. Til hvert delemne og produkt formulerer læreren 2-3 analyserende, fortolkende og perspektiverende spørgsmål, som eleverne forud for selve prøven har forberedelsestid til at besvare svarende til 25 minutter for én elev, 40 minutter for grupper af to elever og 55 minutter for grupper af tre elever.

13.15. Eleverne må have alle former for hjælpemidler til rådighed i forberedelsestiden – herunder egne noter, opslagsværker og adgang til internettet. I forberedelsestiden er det ikke tilladt at kommunikere via sociale medier. Det er skolelederens ansvar at sikre, at prøverne gennemføres under forhold, der er egnede til at udelukke, at eleverne kommunikerer utilsigtet.

13.16. Der prøves i:

- at forholde sig til ét eller flere udtryk, som knytter an til religiøse, etiske og/eller livsfilosofiske spørgsmål samt spørgsmål vedrørende forhold mellem religion og samfund,
- at relatere prøveoplægget til elevens hverdag og/eller en større sammenhæng, og
- at anvende det faglige stof.

13.17. Eleverne bedømmes individuelt. Produktet indgår ikke i bedømmelsen. Der gives én karakter til hver elev.